

1. Κύριε Πρόεδρε, αυτή είναι η τρίτη σας επίσκεψη στο εξωτερικό ως Ομοσπονδιακός Πρόεδρος. Γιατί επισκέπτεστε την Ελλάδα τη δεδομένη χρονική στιγμή;

Το Σάββατο θα πραγματοποιηθούν τα εγκαίνια της documenta 14 στην Αθήνα. Η documenta είναι ένα καλλιτεχνικό και πολιτιστικό γεγονός παγκόσμιας εμβέλειας κι εφέτος θα πραγματοποιηθεί για πρώτη φορά εκτός από το Κάσελ και στην Αθήνα. Για τον λόγο αυτόν χαίρομαι πολύ που θα παρευρεθώ στα εγκαίνια μαζί με τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας κύριο Παυλόπουλο. Είναι μία πολύ καλή ευκαιρία να επιχειρήσουμε μία αλλαγή προοπτικής: να εστιάσουμε στις ελληνογερμανικές σχέσεις και στη συνεργασία μας στην Ευρώπη από μία διαφορετική προοπτική, αυτήν της τέχνης. Το μέλλον της Ευρώπης θα καθορίσει φυσικά τις πολιτικές συνομιλίες μου στην Αθήνα. Η Ελλάδα είναι ένας σημαντικός εταίρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ωστόσο οι σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών - ακόμα και μεταξύ Γερμανίας και Ελλάδας- εκλαμβάνονται πολύ συχνά ως ασύμμετρες και επηρεασμένες από τα οικονομικά ζητήματα. Μπορεί λοιπόν να μας κάνει καλό, εάν η τέχνη κεντρίσει την πολιτική, ενδεχομένως και να την προκαλέσει ανοιχτά, και έτσι να μας δώσει ερεθίσματα για σκέψεις πέραν της πολιτικής καθημερινότητας. Οι κρίσεις των τελευταίων ετών οδήγησαν σε κλυδωνισμούς εντός της ΕΕ, προπάντων η απόφαση των Βρετανών να αποχωρήσουν από αυτήν. Είναι επομένως εξαιρετικά σημαντικό να σταλεί ένα σαφές μήνυμα συνοχής στην ΕΕ, όπως συμβαίνει με την ευκαιρία της έκθεσης εδώ στην Αθήνα. Πιστοί στο πνεύμα του τίτλου της documenta «Μαθαίνοντας από την Αθήνα», η σύζυγος μου κι εγώ θα συνομιλήσουμε με την ευκαιρία αυτή με εκπρόσωπους της ελληνικής κοινωνίας των πολιτών.

2. Η Ελλάδα διέρχεται μία μακρόχρονη οικονομική κρίση και έχει υποστεί σημαντικές δημοσιονομικές προσαρμογές. Πιστεύετε ότι ήρθε η ώρα για ελάφρυνση του χρέους και χαλάρωση των πιστωτικών όρων;

Έχω την πεποίθηση ότι η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση αναγνωρίζει, πόσες μεταρρυθμίσεις έχει ήδη υλοποιήσει η Ελλάδα και πόσο μεγάλη προσπάθεια κρύβεται πίσω από αυτό. Είναι κάτι που κι εγώ θέλω να το αναγνωρίσω ρητά με την επίσκεψή μου. Γνωρίζω τι στερήσεις συνεπάγονται η πολυετής κρίση, οι μεταρρυθμίσεις και οι περικοπές για πολύ κόσμο στην Ελλάδα. Εξάλλου η κρίση έχει και μία ανθρώπινη διάσταση. Ωστόσο, η Ελλάδα δεν έχει φτάσει ακόμη στο τέλος της διαδρομής. Θα χρειαστούν επιπρόσθετες μεταρρυθμίσεις, ακόμη κι εάν οι οικονομικοί δείκτες βελτιώνονται. Το ζητούμενο είναι οι μεταρρυθμίσεις να επιφέρουν μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη και ταυτόχρονα κοινωνική συνοχή.

3. Η Τουρκία περνάει μία εποχή εσωτερικών ανακατατάξεων. Εναντίον της Ελλάδας έχει υιοθετηθεί μία επιθετική, εθνικιστική ρητορική αλυτρωτισμού. Πώς θα έπρεπε να αντιδράσουν η Γερμανία και η Ευρώπη απέναντι σ' αυτό;

Στη Γερμανία ζουν αρκετά εκατομμύρια πολιτών τουρκικής καταγωγής – πολλοί με γερμανικό, άλλοι με τουρκικό διαβατήριο. Δεν θέλουμε η πολιτική πόλωση, που έχει λάβει ανησυχητικές διαστάσεις στην Τουρκία, να δημιουργήσει προβλήματα στη συμβίωση αυτών των ανθρώπων στις γερμανικές πόλεις και κοινότητες,

δημιουργώντας χαρακώματα μεταξύ τους. Είναι δύσκολο να εξηγήσει κανείς τη ρητορική των προηγούμενων εβδομάδων, η οποία ενίοτε υπήρξε απαράδεκτη και αναξιοπρεπής. Παρόλα αυτά, παραμένουμε στη Γερμανία και στην Ευρωπαϊκή Ένωση στενά συνδεδεμένοι με την Τουρκία. Είμαστε και οι δύο μέλη του NATO και τα συμφέροντά μας σε πολλά ζητήματα είναι κοινά. Γι' αυτό δεν πρέπει να γκρεμίσουμε τις γέφυρες που μας συνδέουν, ούτε να συμμετέχουμε στην κλιμάκωση μίας ρητορικής της έντασης.

4. Η Ευρώπη βρίσκεται ενώπιον πολλών προκλήσεων, από το Brexit έως τη μεταναστευτική κρίση. Επίκεινται κρίσιμες εκλογικές αναμετρήσεις. Μπορείτε παρόλα αυτά να ατενίζετε με αισιοδοξία το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Θα είμαστε σε θέση να ελέγξουμε τις σκοτεινές δυνάμεις, που έχουν απελευθερωθεί;

Παρά τις αποτυχίες και τις δυσκολίες, είμαι αισιόδοξος για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διότι μία δυνατή κι ενωμένη Ευρώπη είναι προς το συμφέρον όλων μας. Αυτή την εποχή παρατηρούμε ένα ξεχωριστό φαινόμενο: κάθε Κυριακή χιλιάδες κόσμου σε πολλά κράτη-μέλη βγαίνουν στο δρόμο διαδηλώνοντας υπέρ μίας ενωμένης Ευρώπης. Ειδικά για τους νεότερους μεταξύ αυτών, η Ευρώπη έχει γίνει από καιρό η «δεύτερη πατρίδα» τους. Νιώθουν, όμως, ταυτόχρονα, ότι η ευρωπαϊκή διαδικασία ενοποίησης, το ευρωπαϊκό εγχείρημα, δεν έχει ολοκληρωθεί, δεν είναι αυτονόητο και δεν είναι μη αναστρέψιμο. Αντιθέτως αποτελεί καθήκον για κάθε γενιά. Καθοριστικό θα είναι να αναλάβουν όλα τα κράτη-μέλη μαζί την ευθύνη για το μέλλον της ευρωπαϊκής ιδέας και για την πραγματικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θα πρέπει αυτό να το αντιληφθούμε και βάσει αυτού να ξεκινήσουμε μία συζήτηση με τους πολίτες των χωρών μας. Παραμένει, όμως, καθήκον της πολιτικής να εξηγήσει τους μηχανισμούς και την κατανομή εξουσίας, όπως π.χ. την επιρροή που έχουν τα κράτη-μέλη σε αποφάσεις της ΕΕ. Γιατί η επιρροή του κάθε κράτους-μέλους δεν είναι σε καμία περίπτωση τόσο περιορισμένη, όσο υπονοείται μερικές φορές.

5. Ο Πρόεδρος των ΗΠΑ κ. Τραμπ σε δημόσιες δηλώσεις του εκφράστηκε επανειλημμένα άκομψα για τη Γερμανία και αποστασιοποιήθηκε από την παραδοσιακή διατλαντική συμμαχία. Σας ανησυχούν η ρητορική και τα μηνύματα από την Ουάσιγκτον;

Από την Ουάσιγκτον λαμβάνουμε μηνύματα, τα οποία φαίνεται να αμφισβητούν πολλά από αυτά που τις τελευταίες δεκαετίες των διατλαντικών σχέσεων θεωρούσαμε πλέον αυτονόητα. Πόσα από αυτά θα μετουσιωθούν σε μια νέα πολιτική κατεύθυνση παραμένει σήμερα ακόμα ανοικτό. Υπάρχει ωστόσο αρκετή αβεβαιότητα, τόσο στις διμερείς σχέσεις, όσο και στα μεγαλύτερα ζητήματα της διεθνούς τάξης. Οι κυβερνήσεις μας θα προσπαθήσουν να τα χειριστούν εποικοδομητικά και ρεαλιστικά. Ήδη από σήμερα μπορούμε όμως να πούμε, ότι για εμάς, απαραίτητη συνέπεια της διαφοροποιημένης πολιτικής συζήτησης στις ΗΠΑ, θα πρέπει να αποτελεί η ενίσχυση της Ευρώπης. Για το ίδιο μας το συμφέρον, θα πρέπει να επενδύσουμε στην ισχύ της ΕΕ. Μόνο έτσι η φωνή μας θα συνεχίσει και στο μέλλον να ακούγεται στην Ουάσιγκτον και στον κόσμο.

6. Στο παρελθόν είχατε ασχοληθεί με το θέμα των πολεμικών επανορθώσεων προς την Ελλάδα. Έχει κλείσει το θέμα αυτό για τη Γερμανία;

Η ιστορία δεν κλείνει ποτέ. Εμείς οι Γερμανοί είμαστε πεπεισμένοι γι' αυτό και αντιμετωπίζουμε την ηθική και ιστορική μας ευθύνη. Αυτό ισχύει πολύ περισσότερο για την επεξεργασία των φρικαλεοτήτων που διαπράχθηκαν από Γερμανούς σε παιδιά, γυναίκες και άνδρες στην Ελλάδα κατά την περίοδο του εθνικοσοσιαλισμού. Από την προηγούμενη θέση μου, του Υπουργού Εξωτερικών, επισκέφθηκα στο πλαίσιο αυτό τη Θεσσαλονίκη. Η επίσκεψη εκείνη με άγγιξε βαθιά. Και τώρα, από τη θέση του Ομοσπονδιακού Προέδρου, επιθυμώ να συμβάλλω όπως και ο προκάτοχός μου Γιάαχιμ Γκάουκ, ώστε οι μνήμες αυτού του επώδυνου κεφαλαίου της κοινής μας ιστορίας να μείνουν ζωντανές και να μεταλαμπαδευτούν και στη νεολαία των δύο χωρών μας. Αυτό ακριβώς το σκοπό έχουν τα προγράμματα, τα οποία δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο του Ελληνογερμανικού Ταμείου για το Μέλλον, και τα οποία θα έπρεπε να αναπτυχθούν περισσότερο. Αλλά και το Ελληνογερμανικό Ίδρυμα Νεολαίας, το οποίο ευελπιστώ ότι οσονούπω θα μπορεί να ξεκινήσει το έργο του, θα φέρει τον κόσμο στις δύο χώρες μας πιο κοντά.

Στο ζήτημα των επανορθώσεων οι χώρες μας υποστηρίζουν διαφορετικές απόψεις. Για τη Γερμανία, νομικά, με βάση το διεθνές δίκαιο, το θέμα έχει λήξει. Θα ευχόμουν, ανεξάρτητα από τις διαφορές αυτές, οι δύο πλευρές να εργαστούν μαζί, σε ευρωπαϊκό πνεύμα, για μια κοινά αποδεκτή ιστορική μνήμη, έχοντας το βλέμμα στραμμένο προ πάντων στη νέα γενιά.